

יוצרי ההצגה

שי פיטובסקי - עיבוד ובימוי

מנהל קבוצת צעירי הבימה. בוגר ביה"ס לאמנויות הבמה "סמינר הקיבוצים" במסלול בימוי, ביה"ס לכתיבת דרמה וביה"ס לקופרייטינג (תרצה גרנות). מורה למשחק ובימוי. בין עבודותיו: "גריניץ'" - כתיבה ובימוי (תיאטרון ערבי-עברי בשיתוף "סמינר הקיבוצים"). "זה כמו להרוס רק הפוך" - כתיבה ובימוי (פסטיבל עכו 2007, תמונע), זוכת צל"ש. "ביאטריצ'ה" - עיבוד ובימוי ("סמינר הקיבוצים" בשיתוף צוותא). "התקלה" - עיבוד ובימוי, זוכת פרס הפרינג' להצגת השנה 2008 וכן עבור בימוי ועיצוב תלבושות (סמינר הקיבוצים" בשיתוף צוותא). "הרפתקה בקרקס" - עיבוד ובימוי (פסטיבל חיפה להגות ילדים בשיתוף תיאטרון אורנה פורת) - זוכת פרס התפאורה. "החוטם" -בימוי, "מסייה דה פורסוניאק-עיבוד ובימוי, "ארץ חדשה" - כתיבה משותפת עם שחר פנקס (קבוצת צעירי הבימה), "לא אשנא" -כתיבה ובימוי (תיאטרון הבימה).

שחר פנקס - **דרמטורגיה**
מחזאית ודרמטורגית. בוגרת תואר שני בבימוי, הפקולטה לתיאטרון, אוניברסיטת תל אביב. בין עבודותיה כמחזאית: "תזווה" - כתיבה ובימוי (תיאטרון האוניברסיטה), "איש לכת" כתיבה ובימוי משותף עם שיר גולדברג ומשה פרלשטיין (פסטיבל עכו), "פרסאוס ומדוזה" (המשכן לאמנויות חיפה), "בשר - גבירותי ורבותי"(אנסמבל הרצליה), "אבא שלי לא ציפור" (פסטיבל ישראל), "תהילה" עפ"י ש"י עגנון (תיאטרון החאן), "אדם לא מת סתם" עפ"י סיפורי דבורה בארון (תיאטרון הבימה). בין עבודותיה בבימוי בתיאטרון האוניברסיטה: "לילה מאלף, נשי טרכיס", "מיטות ארשטיקנד" (במתכונת עצמאית באוניברסיטת תל-אביב), "נגמר - בימוי וכתיבה. בין עבודותיה כדרמטורגית: "פסטיבל צו קריאה" למחזאות מקורית (תיאטרון צוותא), "אם יש גן עדן" מאת דפנה אגנל (תיאטרון הבימה), "ארץ חדשה" (כתיבה עם שי פיטובסקי, קבוצת צעירי הבימה), "אורסטס ואלקטרה משפט רצח" (התיאטרון הלאומי קפריסין), "שרי המלחמה" מאת שי גולדשטיין, "האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, בניצוח והוראת מוסיקה. בין עבודותיו: "הצליבה", "מסייה עפ"י ספרו של דר' איזליין אבו אלעייש. (תיאטרון הבימה).

ניב מנור - **עיצוב תפאורה**

בוגר המגמה לעיצוב תאטרון באוניברסיטת תל אביב. בין עבודותיו: "לא אשנא" (הבימה), "הפרדס", "אמא שלו", "אהבה זה לא הכל", "נדל"ן", "פרינסט מרי 7", "תמונות יפואיות" (תיאטרון בית ליסין), "בוגד" (תיאטרון באר שבע). "המלחמה בבית" (תיאטרון הקאמרי). "חליל הקסם", "סינדרלה" (אופרות לילדים באופרה הישראלית). "נישואי פיגארו" (סימפוניטה באר שבע). "הזמרת הקרחות", "הרמאי" (אופרה קאמרה). "רחמיו של טיטוס" (התזמורת הקאמרית הקיבוצית).

נטשה טוכמן-פוליאק - **עיצוב תלבושות**

בעלת תואר שני בהצטיינות בעיצוב במה בחוג לאמנות התיאטרון באוניברסיטת תל אביב (2007) וזוכת מלגה על הישגים ראויים להערכה בחוג לאמנות התיאטרון (2005). שמשה כאסיסטנטית למעצבים רוני תורן, אנה חרושצ'ובה, מבני פרידמן ורוני כרמל.

בין עבודותיה: תפאורה: "תהילה" (תיאטרון החאן), פסטיבל תיאטרון קצר (צוותא 2011), אהבתה של פדרה", "הצילו", "תזווה", "מוריס שימל" (אוניברסיטת תל אביב). תלבושות: "אדם לא מת סתם" (תיאטרון הבימה). תפאורה ותלבושות: האופרה "דון ג'ובאני" (האקדמיה למוסיקה ע"ש בוכמן-מהטה), "הנפש הטובה מסצ'ואן" (ניסן נתיב ירושלים).

אלברטו שוורץ - **מוסיקה**
מלחין ויוצר לסרטים והצגות. למד מוסיקה באוניברסיטת אורונוואי. בוגר בית הספר "רימון" במחלקת הלחנה לקולנוע. השתתף בפרייקטים רבים ומגוונים, ביניהם: הסרט "הצלמינה", סדרת הטלוויזיה "משפחות" (האחים היימן), "סרברוס" (להקת המחול פרסקו).

אסי אשד - **שפה ודיבור**

השתלמה ב"ריואל שיקספיר קומפני" בסטרטפורד ובתיאטרון המלכותי בלונדון. בין עבודותיה: בתיאטרון הבימה: "שלמה המלך ושלמי הסנדלר", "חברון", "מסילה לדמשק", "הסוחר מוונציה", בתיאטרון הקאמרי: "המלט", "היה או לא היה", "המלך ליר", "עוז לי גוך לי". בתיאטרון חיפה: "סיפור פשוט", "המלט", "מקבט" בתיאטרון נגשר: "סונטת קרויצר", "כולם רוצים להוליווד". בתיאטרון הספרייה: "ריצ'ארד השני", "קלגולה", "ריצ'ארד השלישי" בתיאטרון החאן: "בגידה", "האשליה", "אסתרגלין יקירתי". בתיאטרון באר שבע: "אילוף הסוררת", "הרבה רעש על לא כלום". באנסמבל עיתים: "הדיבוק", "כישוף". מלמדת ב"בית צבי".

רועי כפרי - **הדרכת קולית**

מוסיקאי, מעבד, יוצר ומורה למוסיקה. בוגר האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, בניצוח והוראת מוסיקה. בין עבודותיו: "הצליבה", "מסייה דה פורסוניאק" (תיאטרון הבימה).

שרון גל - **כוריאוגרפיה**

כוריאוגרפית ומורה למחול. בוגרת ביה"ס למחול במכללת "סמינר הקיבוצים". בין עבודותיה: "החוטם" (זוכת פרס התיאטרון 2009 לכוריאוגרפיה על עבודתה זו), "מסייה דה פורסוניאק", "ארץ חדשה" (קבוצת צעירי הבימה). "אלף לילה ולילה" (תיאטרון הבימה בשיתוף ת' ערבי-עברי ביפו), "פוסט טראומה", "הסוחר מוונציה", "לא אשנא" (תיאטרון הבימה), "בית הרוחות" (פסטיבל רומא 2003). "אבות ובנות" (פסטיבל ישראל, פסטיבל ביטום 2003), "אח אח בום טראח" (זוכה פרס התאורן בפסטיבל חיפה 2003), "אישיה בחולות" (זוכה פרס התאורה "קיפוד הזהב" 2006), "אישיה זרה" (זוכה פרס התאורה "קיפוד הזהב" 2007), "סיפורי גילגמש" (זוכה פרס התאורה בפסטיבל חיפה 2009 (ת' ערבי-עברי). "פטר והזאב", "הצמיד של אופירה", "מעלה הקרחות", "הקסם של אורנה", "פרח הלב של ריקדנא (בשיתוף להקת ענבל) (תיאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער). "המלט" (תיאטרון תמונע, יחד עם מתן פרמינגר). "חסד", "ערבה" (פרס התאורה "קיפוד הזהב" 2012) (תיאטרון נוצר). "המערה של סלמנקה", "משחיצ אתמול נולדה" (תיאטרון באר שבע). "מלאכת החיים", "פינוקיו" (תיאטרון בית ליסין). "החיים בשלוש גרסאות" (תיאטרון גשר). "פשוטה", "תיק סק" (תיאטרונטו).

זיו וולושין - **תאורה**

בוגר סמינר הקיבוצים בתיאטרון - תעודת הוראה, התמחות בבימוי ועיצוב תאורה. מעצב הבית בתיאטרון הערבי-עברי, יפו ותיאטרון נוצר. בין עבודותיו: "החוטם", "מסייה דה פורסוניאק", "ארץ חדשה" (קבוצת צעירי הבימה). "אלף לילה ולילה" (תיאטרון הבימה בשיתוף ת' ערבי-עברי ביפו), "פוסט טראומה", "הסוחר מוונציה", "לא אשנא" (תיאטרון הבימה), "בית הרוחות" (פסטיבל רומא 2003). "אבות ובנות" (פסטיבל ישראל, פסטיבל ביטום 2003), "אח אח בום טראח" (זוכה פרס התאורן בפסטיבל חיפה 2003), "אישיה בחולות" (זוכה פרס התאורה "קיפוד הזהב" 2006), "אישיה זרה" (זוכה פרס התאורה "קיפוד הזהב" 2007), "סיפורי גילגמש" (זוכה פרס התאורה בפסטיבל חיפה 2009 (ת' ערבי-עברי). "פטר והזאב", "הצמיד של אופירה", "מעלה הקרחות", "הקסם של אורנה", "פרח הלב של ריקדנא (בשיתוף להקת ענבל) (תיאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער). "המלט" (תיאטרון תמונע, יחד עם מתן פרמינגר). "חסד", "ערבה" (פרס התאורה "קיפוד הזהב" 2012) (תיאטרון נוצר). "המערה של סלמנקה", "משחיצ אתמול נולדה" (תיאטרון באר שבע). "מלאכת החיים", "פינוקיו" (תיאטרון בית ליסין). "החיים בשלוש גרסאות" (תיאטרון גשר). "פשוטה", "תיק סק" (תיאטרונטו).

שחקני ההצגה (לפי סדר הא"ב)

אושרת אינגדשט - **לילית/יורד ים**

בוגרת הסטודיו למשחק של יורם לווינשטיין 2013. זו לה הופעה ראשונה בתיאטרון הרפרטוארי.

עודד אהרליך - יורד ים/ גבאי/שד/מאנשי העיר

בוגר הסטודיו של יורם לווינשטיין, 2005. בין תפקידיו בתיאטרון: בהבימה: "מסילה לדמשק", "אם יש גן עדן", "ארץ חדשה" (קבוצת צעירי הבימה). ת' אורנה פורת: "הקסם של ארנה". תיאטרון גושן: "הענק בגנו". בקולנוע: "טיול לצפון". בטלוויזיה: "הום לנד" (BBC).

נעמה ארמון - **לילית/יורד ים**

בוגרת ביה"ס למשחק "סמינר הקיבוצים", 2008. בין תפקידיה: "ביאטריצ'ה" (בעלת הבית), "עניין של גברים" (מרתה). ב"הבימה": "החוטם" (איוון המשרת, פרסקוביה אוסיפובנה - אשת הגלב, פקיד), "מסייה דה פורסוניאק" (נרין המשרתת), "ארץ חדשה" (אמא של נאדק), "ביקור הגברת הזקנה", "איש עומד מאחורי אשה יושבת", "אדם לא מת סתם" (זיווה/מושה, לאה המתווכת).

לאה גלפונשטיין - **אשתו של דיהון/שדה**

בוגרת מגמת משחק בתיכון לאמנויות "תלמה ילין" בהצטיינות, 2001. בוגרת ביה"ס למשחק "סמינר הקיבוצים", 2008. בין תפקידיה: "ביאטריצ'ה" (בתולים) (מיה), "התקלה" (פילא). ב"הבימה": "החוטם" (אף, שוער, נערת המפקח, ילד, פקיד), "מישהו ימות בסוף" (ניקו), "ביקור הגברת הזקנה" (אוטילי), "מסייה דה פורסוניאק", "פוסטראומה", "ארץ חדשה", "אדם לא מת סתם" (שפרה, הילד המת). במדיטק: "מותק" (מותק). בתיאטרון לילדים ולנוער: "הרפתקה בקרקס" (לני). תיאטרון השעה: "האסופית" (אן שרלי, על תפקידה זה זכתה בפרס השחקנית להצגות ילדים, 2013).

רן דנקר - **דיהון**

יליד 1984 ארה"ב. למד ב-Larry Moss workshops. 21 Neighborhood plays house/N.Y. בין תפקידיו: בתיאטרון: במשכן לאמנויות הבמה: "צלילי המוסיקה" (רולף). בטלוויזיה: "תא גורדין" (אייל גורדין), "מסכים 2" (נמרוד), "דני הוליווד" (דני 2 עונות), "השיר שלנו" (זוהר, 4 עונות). בקולנוע: "כלבת" (מייק), "עניינם פקוחות" (עארי). השתתף בתחרות 'מצלמת הזהב' בפסטיבל קאן 2009. "חסר מנוחה" (צח עמר). הסרט זכה בפרס איגוד בתי הקולנוע הגרמניים בפסטיבל ברלין 2008. ב-2007 הוציא את אלבום הבכורה שלו "שוויים עם עילי בוטנר.

הראל מוראד - **יורד ים/שד/מפעיל בובת ילד לילית/מאנשי העיר**

בוגר ביה"ס למשחק "סמינר הקיבוצים", 2006. בין תפקידיו: "עץ אחרון בירושלים" (תיאטרון חיפה), "התקלה", "רומיאו ויוליה", "הרפתקה בקרקס", "המופע המופרע של הראל ורואי". במדיטק: "נותם ויעלי" (עמית). ב"הבימה": "החוטם" (יאריגין, חברו של קובליוב, רופא, רכב, עיתונאי, פקיד), "מסייה דה פורסוניאק", "ארץ חדשה", "מסילה לדמשק", "ביקור הגברת הזקנה", "אדם לא מת סתם" (לוי לוינ, בתיה הרחבה).

אלינור פלקסמן - **שדה/מפעילת בובת ילד**

שרתה בלהקת הבקו"ם. בוגרת "בית צבי" 2008. בין תפקידיה: בתיאטרון הספרייה: "שיער" (דיון), "שורת המקהלה" (מוראלס), "Cats" (החתולה השחורה). ב"הבימה": "בראבו - שרים 90", "הקומקום והמטטאט", "השוטר אזולאי" (מימי), "סיגל", "אילתוריה", "שלמה המלך ושלמי הסנדלר" (נעמה), "ארץ חדשה".

שחר רז - **אביו של דיון/הרב**

בוגר "בית צבי", 2008. זוכה מלגה ע"ש צבי קליר על הצטיינות בלימודים. ב"הבימה": "בראבו - שרים 90", "הקומקום והמטטאט", "אילתוריה", "החוטם" (שוטר, עיתונאי, פקיד), "מסייה דה פורסוניאק", "ארץ חדשה", "מסילה לדמשק", "ביקור הגברת הזקנה", "אדם לא מת סתם" (יצחק שוחט, המרפא).

הילה שלו - **שדה/מפעילת בובת ילד**

בוגרת הסטודיו למשחק של יורם לווינשטיין 2012. בין תפקידיה: "גבירתי הנאווה" (ת. הבימה). "שרוליק" (סל"ה בשיתוף ת. הקאמרי). "כטוב בעיניכם" (ת. המדיטק בשיתוף ת. בית ליסין), "מומו" (ת. המדיטק).

יובל שלומוביץ - **אשמדאי/יורד ים/מאנשי העיר**

בוגר ביה"ס למשחק "סמינר הקיבוצים", 2008. היה שחקן ויוצר בתיאטרון הפרינג' החיפאי. בין תפקידיו: "התקלה" (קומר), "הרפתקה בקרקס". ב"הבימה": "החוטם" (ניקולאי יאקובלביץ' - הגלב, מפקח המשטרה, פקיד), "מסייה דה פורסוניאק", "ארץ חדשה", "אם יש גן עדן" (פורמו), "הסוחר מוונציה" (גרציאנו), "אדם לא מת סתם" (לוי לוינ, בתיה הרחבה). בתיאטרון גושן: "הזמיר" (טאי צ'י).

הצגה ראשונה: 1 באוקטובר, 2013, הבימתך ע"ש ברטנוב
משך הצגה: שעה ועשרים, ללא הפסקה

צוות ההצגה:

מנהלת הקבוצה: דקלה פרבר | עוזרות בימאי: דנה פלטר, נעמה ארמון, אלינור פלקסמן | מנהל במה: גידי בלילתי | סגן מנהל במה: נתן תורן | תאורן: דימה חייט | סאונד: שי זר | מלבישה: מינה בן לולו/ אושרית טרבלסי | אביזרים: עופרה אדיר/ויליה לוי ארזמטוב | פיאות: אווה אוסנה |עריכת תכניה: רות טון ורמי סמו | עיצוב תכניה: נוטלסטודיו תודות: דנה כץ נעמן

השבועה

עפ"י **"מעשה בירושלמי"**

מעשיה יהודית מהמאה ה-16

עיבוד ובימוי: שי פיטובסקי | דרמטורגיה: שחר פנקס | עיצוב תפאורה: ניב מנור |

עיצוב תלבושות: נטשה טוכמן-פוליאק | מוסיקה: אלברטו שוורץ | כוריאוגרפיה: שרון גל | עיצוב בובות:

אמירה פנקס | הדרכת בובות: עופר עמרם | שפה ודיבור: אסי אשד | הדרכת קולית:

רועי כפרי | תאורה: זיו וולושין |

משתתפים:

רן דנקר - דיהון | שחר רז - אביו/הרב | לאה גלפונשטיין - אשתו/שדה | יובל שלומוביץ - אשמדאי/יורד

ים/מאנשי העיר | אושרת אינגדשט/ נעמה ארמון - לילית/יורד ים | הראל מוראד - יורד ים/שד/מפעיל

בובת ילד לילית/מאנשי העיר | הילה שלו /אלינור פלקסמן - שדה/מפעילת בובת ילד |

עודד אהרליך - יורד ים/ גבאי/שד/מאנשי העיר

על הסיפור העברי בימי הביניים

עדויות ישירות ועקיפות בספרות העולם ומאות כתיבי יד מאשרים שבספרות העברית של ימי הביניים רווחה פרוזה סיפורית ענפה, עשירה ומפותחת שכללה סיפורים על שדים ורוחות, ארוטיקה בוטה, הרפתקאות דמיוניות ואמונות עממיות. בחיי התרבות של העם היהודי נחשבה כמעט כל יצירה שאינה קשורה, בדרך זו או אחרת, בלימוד התורה ועבודת האל, כעיסוק בדברים טפלים. הסיפור העברי בימי הביניים שהבליט את הפן המיסטי, החושני, הלא רציונלי שבתרבות ובהיסטוריה היהודית פגם בתמונת הנאורות שאנשי חוכמת ישראל רצו לצייר. לכן, הודחק אל השוליים, הן בחיי התרבות של החברה היהודית והן במחקר הספרות העברית.

הרפתקאות האדם והשדה

הסיפור הארוך והמורכב "מעשה בירושלמי" מעמיד במרכז את המוטיב של נישואי אדם ושדה. נישואים אלה מתרחשים כעונש על יציאתו של הגיבור למרחקים תוך הפרת ההבטחה שנתן לאביו. חלקו זה של הסיפור, על הגיבור היוצא לדרך ארוכה ומסוכנת כדי לנסות את מזלו במרחקים או כדי לגלות עולמות חדשים, מפנה את תשומת הלב לנושא נוסף העומד במרכזה של תרבות ימי הביניים - סיפורי המסע וההרפתקה. המייצג הנאמן של ז'אנר זה הוא "עלילות אלכסנדר מוקדון". אמנם אין זה חיבור מובהק של ימי הביניים, כי נוסחאות קודמות של הרומנס ידועות עוד מן הספרות היוונית. עם זאת

"מעשה בירושלמי" כסיפור עממי

הסיפור העממי מגלם את הצורך הקיים באדם להביא לידי ביטוי את דחפיו וצרכיו הקיימים בו במודע או שלא במודע. משום שהוא מתקשה לתת להם ביטוי בפועל, הם מוצאים דרכם אל הסיפור ההולך וחוזר בתקופות שונות ובמקומות שונים. הסיפור העממי, תמים, חסר תחכום ובעל תיאורים פשטניים. לכן, בכוחו להעלות את הדרמות המסוכנות ביותר בחיי האדם. "מעשה בירושלמי" עוסק בבהירות ובגלוי בקונפליקט המרכזי של האדם בקשר לאישה: תפקידה הפרדוקסלי בחייו המוביל לחוסר מוצא. התפקיד הפרדוקסלי מתבטא בכך שהאדם נתון בקונפליקט נצחי בין האישה הבטוחה, הבוגרת, האחראית, המייצגת את הצד היציב של החיים - חווה ובין האישה שמולה, המפתה, החושנית, ההרפתקנית, המייצגת את הצד החוויתי-אירוטי - הלילית.

נישואים כפולים לאשה ולשדה

דמויות חוה-הלבנה ולילית-השחורה הן חד משמעיות וברורות. חלוקה זו מקבילה בחדותה לתקופת גיל ההתבגרות של היחיד, הנוטה לחלק את דמותה של הנערה-האישה חלוקה חצויה, חד ממדית: הטהורה והמוכתמת, הנכספת והמושגת, הרוחנית-הזכה והגופנית-מפתה. התמה של נישואי אדם גם לאישה וגם לשדה מופיעה ב"מעשה בירושלמי", שגרסתו רבות ומקבילות בספרות הנוצרית והמוסלמית. אין לדעת האם מקורו של

המחזה

רגע לפני מותו, משיבע סוחר הים הגדול את בנו כי לעולם, אבל לעולם, לא ירד אל הים. בתמורה לשבועה מוריש הוא לבנו ממון רב ועצום אשר יסיפיק לו לשארית חייו. והנה כעבור שנה, באישון הליל, מוצא עצמו הבן עם מזוודה בידו בדרכו אל הים הגדול, מבטיח לאשתו ובנו כי ישוב תוך ימים ספורים. מכאן מתחיל מסע אשר סוחר את הבן אל מחוזות ליבו. זהו סיפור על בית, על תשוקה, על קירות ומרחבים ועל הים הגדול אשר נמצא בכל אחד מאתנו. המחזה מבוסס על מעשייה יהודית מימי הביניים.

ספרות אנונימית

מחבריהם של רוב הטקסטים הסיפוריים שנוצרו בימי הביניים אינם ידועים לנו. כך גם מעבדיהם ונעתיקיהם. הסיבה לכך אינה דווקא ששמותיהם אבדו או נשכחו במהלך השנים, אלא שבניגוד למשורי התקופה, מספריה לא מצאו לנכון לחתום את שמם על יצירותיהם. הדבר נבע מכך שלא ראו עצמם כמקור לסמכות ספרותית, אלא כמעבירי מסורות עתיקות מתקופת התלמוד והמדרשים או כמי שנטל מסורות עתיקות וסיפר אותן מחדש. אף אם סיפורים כאלה היו חדשים לחלוטין, לא ראו עצמם מחבריהם כיצורים המודרני של המילה. זו סיבה נוספת לכך שהמחקר הספרותי של המאה הקודמת ראה את הסיפורת כשייכת לתחום היצירה העממי, הפולקלורי, ולא יצירת מלומדים וחכמים. לכן אינה ראויה להבלטה ולמחקר, כי אינה משקפת את "רוחה" האמתית, הנאורה והאליסטטית, של התרבות היהודית.

מבוסס על "על הסיפור העברי בימי הביניים" מאת **עלי יסיף**. מתוך הספר "האביר, השד והבתולה" - מבחר סיפורים עבריים מימי הביניים. הוצאת "כתר" 1998.

דיהון בן שלמון שכך היה שמו

נוסחיה הרבים של המעשייה "מעשה בירושלמי", הובילו את החוקרים לנסות ולפרש את שמו של גיבורה. אחד מהם טוען שיש לגזור את השם דיהון משורש דיה בדומה לכמה שמות מקראיים על משקל פעלון(סיחון, גיחון, דישון ועוד). דיה בשיתוש התלמודי מובנו להיות כהן, חלש, רך. תכונתו זו של גיבור הסיפור נזכרת בפירוש: "הוא בן תורה ואין בו כוח לסבול דבר רע" אומרת עליו בת אשמדאי אשתו.

מתוך הספר "מעשה ירושלמי",

הוצאת "המכון הארץ ישראלי לפולקלור ואנתולוגיה" 1946.

הנדודים כצורך נפשי

"מעשה בירושלמי", מציג את הצורך הנפשי של האדם בנדודים. הוא יוצא למסע כרוך בסיכונים, בשיאם, מופיעה לילית, המייצגת את היציאה מן השגרה ואת המשיכה לסכנות. ב"ממלכת השדים", פורץ האדם את חיי הציביליזציה וחוזר לרחפים הקמאיים המקופחים שלו העומדים בניגוד להגבלות ולמעצורים שבממלכת האדם. סיפורי העם התמימים והפשטים לכאורה, מבטאים את המאבק הקיומי הנצחי שבאדם בין המשיכה לחיים ובין המשיכה למוות. "מעשה בירושלמי" מעיד כי האדם אינו מוצא רגיעה באף אחד מן המצבים. קיים בו הרצון לצאת להרפתקה ולזכות בחיים. משום שבחיים אלה נוכח גם המוות, עליו לחזור אל ממלכת האדם ולוותר על החיים.

מבוסס על הספר "חוה ולילית" מאת ניצה אברנאל, הוצאת אוניברסיטת בר אילן, 1994.

לילית - האלה האפלה של המיתולוגיה היהודית

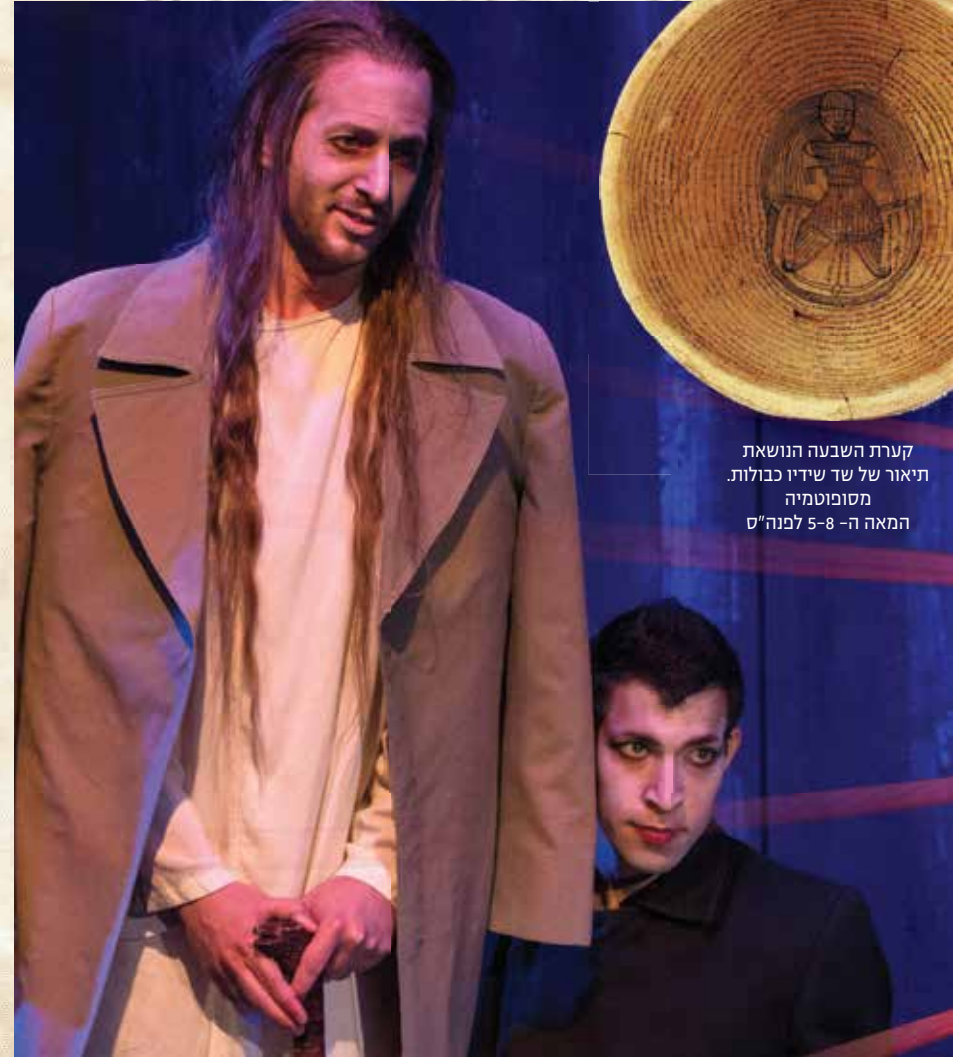
הארוטי מהווה מושא של תשוקה אסורה. על פי המיתוס היווני חרבה טרויה כתוצאה מחטיפתה של הלני היפה מספרטה, לכן, שמה מבטא הן את יופייה כאסוציאציה ליופייה של תרבות יוון (ההלניזם) והן את מהותה כגורמת להרס ולחורבן. מעשה בירושלמי" מספר על אדם הנושא לאישה שדה, נוסף על אשתו בת האדם. לילית, המייצגת את האנטיטזה למוותה של האישה הנשואה והכשרה, גורמת למוות בנשיקה קטלנית המוענקת לו עם פרידתם.

חניקה בנשיקה

בפולקלור של העמים השונים, נשיקת שדים ורוחות גורמת למיתנה, וכמו שממיתים בנשיקה, גם מחיים מתים בנשיקה. זו הסיבה שבתרבויות מסוימות, נוהגות הנשים לנשק את אברי גוף ילדיהן כדי לרפא ולהסיר כאב. ידוע כי נשיקת פה היא "אתדבקוּתא דרוחה ברוחה", לכן אפשר להוציא על ידה את הרוח וגם להכניסה.

נשיקתה הקטלנית של הלני מטרויה

המסורת הסיפורית על לילית התפתחה גם לכיוון הדמוניזציה של האישה הזרה והנוכריה. בפולקלור האשכנזי מזוהה לילית עם הלני מטרויה, שכוחה

קערת השבעה הנושאת תיאור של שד שידיו כבולות מסופוטמיה המאה ה-8-5 לפנה"ס